

Rad s pojedinim nastavnim sredstvima ovako je ocijenjen: učenicima se najviše dopada rad s dijafilmom, jer omogućuje slobodu mašte i izraza, radnja se odvija pred očima učenika. Ne vole ponavljanje teksta s magnetofona, odnosno ako jedna određena aktivnost predugo traje.

Nastavnici se najmanje koriste aplikacijama za magnetograf ili flanelograf jer učenici vrlo brzo gube interes.

I na kraju željeli smo vidjeti da li je uvođenje suvremenih medija djelovalo i na rezultate postignute u učenju.

Zamolili smo nastavnike iz dvanaest osnovnih škola da nam dadu rezultate koje su učenici V razreda postigli na kraju 1975/76. školske godine iz engleskog jezika (kad se radilo s novim multimedijским materijalima) i rezultate učenika V razreda s kraja 1974/75. školske godine (kad se radilo sa starim materijalima). Uvjet je bio da je isti nastavnik predavao engleski učenicima u oba V razreda (iz dviju školskih godina) zbog stupnja objektivnosti ocjenjivanja.

Uspjeh učenika V razreda osnovne škole iz engleskog jezika u školskoj godini 1974/75. i 1975/76. — Vidi tabelu na str. 334.

Iako sva ta ispitivanja nisu provedena po svim statističkim uzusima, ipak pokazuju da povećanim interesom, dobrom organizacijom rada i suvremenim medijima povećavamo motivaciju učenika, a ona svakako pridonosi i uspjehu postignutom u nastavnom procesu.

Katica Ivanišević

REZULTATI PRIMJENE VIŠEIZVORNOG SKLOPA ZA ENGLLESKI JEZIK U PETOM RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE

Primjenom višeizvornog sklopa u nastavi stranog jezika zadovoljeni su svi zahtjevi moderne nastave. Višeizvorni ili multimedijски sklop obuhvaća veoma široku skalu primjene audiovizuelnih sredstava, od aplikacija preko magnetofonskih vrpca, dijafilmova, oslikanog vokabulara i struktura do element-filmova. Upravo njihovom pravilnom i sistematskom primjenom postizava se suvremen pristup nastavi stranog jezika. Svako od spomenutih sredstava ima značajnu ulogu u nastavnom procesu i upotrebljava se u određenoj fazi učenja jezika. Tako npr. primjenom dijafilma učenici dobivaju vizuelni poticaj, dok je istodobnom upotrebom magnetofonske vrpce zadovoljena zvučna komponenta — intonacija i izgovor.

Jezik se uči globalno slušajući i vježbajući jezične strukture koje emitira magnetofonska vrpca, a njihov smisao tumači film. Aplikacije koje sadrži sklop, a likovno su vezane uz sadržaj teksta, imaju veoma široku primjenu: pri objašnjavanju pojmova, prezentaciji sadržaja, pri obradi dijaloga, usmenim i pismenim vježbama, a naročito kod grupnog rada. Primjena aplikacija u nastavi uz to što služi usvajanju određenih jezičnih sekvencija ima i tu ulogu da kod učenika razvija funkciju mišljenja.

Fonetska komponenta je veoma naglašena. Učenici već od samog početka usvajaju pravilnu rečeničnu intonaciju i točan izgovor. Nastavni proces odvija se kroz četiri faze rada: uvođenje gradiva, usvajanje gradiva, aktivno učenje i primjena znanja. Pri tome se upotrebljavaju tri osnovne metode:

1. Jezik se uči u dijalozima koji opisuju situacije iz dnevnog, odnosno školskog života učenika.

2. Svaka je rečenica ilustrirana aplikacijama i dijafilmom te označena na magnetofonskoj vrpci.

3. Strukture se uče u rečenicama, a ne na bazi izoliranih riječi ili gramatičkih pravila.

Prednost je takve prezentacije materijala u tome što se učenik prisiljava da na gledanu sliku reagira isključivo u duhu tog jezika.

U šk. g. 1975/76. višeizvorni sklop je u petom razredu osnovne škole primijenjen prvi put, pa smo tek sada nakon godine dana u mogućnosti da izvršimo prva mjerenja postignutih rezultata. U tu svrhu praćen je rad u petom razredu tokom šk. g. u tri riječke škole: u vježbaonici Pedagoške akademije — u osnovnoj školi »Nikola Tesla«, te u osnovnim školama »Josip Brusić« i »Kraljevica«, u kojima smo izvršili vrednovanje znanja. Budući da su na području općine Rijeka sve osnovne škole prešle u četvrtom i petom razredu na rad s višeizvornim sklopom, nije bilo moguće analizirati uspješnost primjene sklopa usporedbom s paralelnim razredima koji bi radili po starom programu. Stoga je u sve tri škole proveden test koji je označio najviši stupanj znanja koji bi učenici petog razreda prema propisanom gradivu mogli postići. U nj su bili ukomponirani bitni elementi nastave: određeni vokabular, gramatičke strukture i razumijevanje građe u pismenom dijelu testa, te zvučna komponenta: sposobnost komunikacije i primjene naučenog u vizuelno-zvučnom dijelu teksta, koji je snimljen na kasetofonsku vrpcu. Pri odabiranju vokabulara i gramatičkih struktura pazilo se da test predstavlja završni nivo, koji obuhvaća gradivo prezentirano petom razredu kroz višeizvorni sklop. Testiranjem znanja učenika pokušali su se ispitati rezultati rada s višeizvornim sklopom i odgovoriti na pitanje: znači li uvođenje višeizvornog sklopa ostvarenje cilja nastave stranog jezika u osnovnoj školi, odnosno osposobljavanje učenika za komunikativnost i snalaženje u novim situacijama?

Iz pismenog dijela testa rezultati su ovi:

	Osnovna škola Nikola Tesla	Osnovna škola Josip Bručić	Osnovna škola Kraljevica	Prosjeak
	Broj učenika 28	Broj učenika 29	Broj učenika 19	
Vokabular	96,24%	83,62%	96,71%	92,19%
↓ ortografske pogreške	14,35%	56,18%	55,92%	42,15%
Gramatičke strukture	88,8%	87,30%	87,08%	87,72%
Razumijevanje	86,31%	78,45%	91,22%	85,32%
Konačni rezultat	89,28%	81,94%	91,45%	87,55%

Svrha testa bila je u tome da se izmjeri do kojeg su stupnja u odnosu prema optimalnim rezultatima učenici prošlogodišnjih petih razreda svladali program učeći prema multimedijskom sklopu.

Kao što je iz tabele vidljivo, rezultati pismenog dijela testa u sve tri škole približno su isti, s rasponom od 81,94% do 91,45%, što se može smatrati veoma visokim rezultatom, uzevši u obzir i činjenicu da je kroz rad sa sklopom više vremena posvećeno usmenim nego pismenim vježbama. Toj tvrdnji govori u prilog i podatak da je u prosjeku 92,19% učenika aktivno svladalo propisani vokabular, ali pri ortografskoj primjeni tog vokabulara 42,15% tih istih učenika griješi. Dolazimo do zaključka da je sklop uspješno izvršio svoju funkciju poučavanja učenika govornom jeziku, dok je pismeni izraz znatno slabiji.

Ostaje otvoreno pitanje kako i kada nadoknaditi zaostatke u pismenom izrazu. Možda bi se sklop naknadno mogao dopuniti nastavnim listićima ili bi trebalo predvidjeti duži vremenski period za pismene vježbe i rad s radnom bilježnicom. Da li će višezvorni sklop za slijedeće razrede moći nadoknaditi te zaostatke ili bi bilo efikasnije paralelno vježbanje usmenog i pismenog izraza? Pitanja koja se nameću zahtijevat će nove i duže analize, pa će se tada moći donijeti i određena rješenja.

Gramatičke strukture pravilno je upotrijebilo 87,22% učenika, pri čemu ne treba ispustiti iz vida činjenicu da se na tom nivou učenja jezika gramatika uči samo globalno, uz nastojanje da se postigne automatizacija određenih struktura. Tako visoki rezultati govore upravo o tome da je takva automatizacija postignuta zahvaljujući primjeni gramatičkog minimuma na leksički materijal.

Treći dio testa, koji je obuhvatio razumijevanje jezika, ukupno je pravilno riješilo 85,32% učenika, pa se, prema tome, nameće zaključak da je nastava uz sklop u kojoj su maksimalno korištena audio-vizuelna sredstva pridonijela učenikovu razumijevanju i snalaženju u novim situacijama.

U vizuelno-zvučnom dijelu testa snimljeni su učenici metodom uzorka: iz svake škole dva najbolja, dva srednja i dva slabija učenika. Prezentirane su im pojedine sekvence element-filma koji nije obrađen na nastavnim satovima. Situacije na filmu su takve da zahtijevaju aktivnu upotrebu vokabulara, struktura i fraza obrađenih kroz dijafilmove i udžbenike. Svi testirani učenici su veoma spontano reagirali na vizuelni podražaj, opisujući nove situacije poznatim i usvojenim strukturama. Došla je do punog izražaja i sposobnost za komuniciranje tako da su i slabiji učenici spontano odgovarali na postavljena pitanja i znali primijeniti (iako u nešto užem opsegu) naučene strukture.

Jedan od značajnih elemenata, koji je također istaknut u ovom dijelu testa, jest fonetska komponenta. Slušajući i imitirajući zvučni model, učenici su stekli pravilnu rečeničnu intonaciju i ritam. Napose se ističe pravilan izgovor glasova koji su slični glasovima u hrvatskosrpskom jeziku, a nemaju odgovarajući ekvivalent. Također dolazi do izražaja točan izgovor aspiriranih glasova, što se inače redovito zanemaruje u nastavi koja nije izvođena uz pomoć ozvučenih materijala.

Rad s višezvornim sklopom ne predstavlja svjež početak u modernizaciji nastave stranog jezika, ali svakako znači korak naprijed, koji već pokazuje bolje rezultate. Upotreba adekvatnog sadržaja, koji je popraćen odgovarajućim audio-vizuelnim sredstvima, znači svrsishodniju nastavu, pa su, prema tome, i ovi postignuti rezultati argument koji govori veoma glasno u prilog primjene višezvornog sklopa. Takvim radom nastava je postala zanimljivija i suvremenija, a interes i aktivnost učenika znatno su porasli. Primjenom sklopa mogućnosti različitih oblika rada u nastavi mnogo su šire, a kreativnost nastavnika i

učenika može mnogo više doći do izražaja. Međutim, potpunije prikazivanje rezultata rada sa sklopom i ocjena doprinosa njegove upotrebe u nastavi stranog jezika moći će se izvesti tek jednom komparativnom slikom nakon pete godine učenja uz sklop, pa je stoga potrebno daljnje praćenje i rada uz sklop i postignutih rezultata.

Miljenka Demel

MOTIVACIJA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI ZA UČENJE STRANOG JEZIKA

Bez obzira na to kojoj se podjeli motivacije u učenju stranog jezika priklonili — bilo podjeli na makromotivaciju i mikromotivaciju, koje ističu razliku između želje za upoznavanjem stranog jezika u globalu i interesa što ga učenik pokazuje za rad na svakom pojedinom satu nastave, bilo podjeli na instrumentalnu i integrativnu motivaciju, koje razlikuju želju za znanjem stranog jezika, koje treba da posluži postizanju nekog cilja u budućnosti, tj. ostvarenju neke koristi, ili, s druge strane, to znanje treba da omogući suživljavanje i integriranje sa sredinom obično višeg kulturno-ekonomskog nivoa — nijedna od njih ne obuhvaća polaznika predškolskog tečaja, koji počinje učiti strani jezik svakako na nagovor i poticaj nekog starijeg ili bližnjeg, dakle potaknut tuđom motivacijom i ambicijom. Kod njega postoji zdrav interes i želja da upozna sve što je novo i nepoznato, jednako je zanimljiv nastavnik sam, kao što su zanimljiva i sredstva kojima se on služi u nastavi pa, konačno, i sadržaj pouke na svakom pojedinom satu. Koliko mnogo različitih stvari njega istodobno privlači, najbolje pokazuju glasna razmišljanja koja se javljaju na svakom satu. Dijete, koje usred pomno smišljene eksplikacije ili uvježbavanja nove riječi ili rime iznenada osjeti imperativnu potrebu da zapita je li nastavnik primijetio njegove nove cipele, nikako ne bagatelizira napor nastavnika. Ono tog napora jednostavno nije svjesno. Obično je jedino svjesno činjenice da se ovdje vrši agresija na već stečene navike u vezi sa sporazumijevanjem, što svakako treba primiti s rezervom. Mali učenik, koji na prvom satu nastave tvrdi da ono što ga nastavnik pokušava učiti nije strani jezik, pokazuje hrabrost kojom bi se ponosio kad bi se je u svom kasnijem školovanju mogao sjetiti. On isto tako pokazuje otvorenost i iskrenost samo toj, školskim sistemom neiskvarenoj, dobi, a to je nastavniku vrijedan putokaz. Onome koji počinje raditi s tako malom djecom, postaje ubrzo jasno da svoje satove neće planirati on sam, nego isto tako i njegovi učenici, i to u priličnoj mjeri. Svi se mi možemo sjetiti satova koji su bili tako lijepi i pomno planirani, a otišli su nekim svojim tokom i završili gdje mi nismo predvidjeli, i to zaslugom naših malih polaznika. Etiketa »nepredvidivi« često se lijepi učenicima u predškolskom tečaju stranog jezika i svakako podupire izneseno zapažanje. Premda je nepredvidivost reakcija djeteta nepobitna činjenica koja ne ohrabruje, postoji u djeteta kvaliteta koja je daleko nadvla-